
Veřejné výdaje

Veřejné finance II.

Doc. PhDr. Jan Šelešovský, CSc.

Obsah přednášky

- Řízení veřejných výdajů
- Opakování poznatků
- Vývoj veřejných výdajů od roku 1870.
- Funkce veřejných výdajů.
- Třídění veřejných výdajů – rozpočtová skladba.
- Další formy vládních politik s fiskálními dopady
- Metodika GFS a ESA 95

ŘÍZENÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ

- **Co je to řízení veřejných výdajů?**
- **Jak se řízení veřejných výdajů liší od konvenčního způsobu rozpočtování?**
- **Cíle řízení veřejných výdajů**
 - **Celková fiskální kázeň**
 - **Efektivnost alokací**
 - **Operační efektivnost**
- **Institucionální opatření**
- **Administrativní a kulturní kontext**

CO JE TO ŘÍZENÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ?

- Výdajová politika – „co“ je třeba udělat
- Řízení výdajů – „jak“ je to třeba udělat

- *Řízení veřejných výdajů* je klíčovým nástrojem vládní politiky pro alokaci prostředků získaných z ekonomiky.

JAK SE ŘÍZENÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ LIŠÍ OD KONVENČNÍHO ROZPOČTOVÁNÍ?

- **KONVENČNÍ ROZPOČTOVÁNÍ**
- klade důraz na postupy
- předpokládá, že tvůrci politiky jsou rozumní
- často vede k velkým deficitům
- často vede k zakonzervovaným prioritám
- často vede k neefektivním operacím

JAK SE ŘÍZENÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ LIŠÍ OD KONVENČNÍHO ROZPOČTOVÁNÍ?

- **ŘÍZENÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ**
- zaměřuje se na výsledky
- tvrdí, že tvůrci politiky jednají na základě podnětů
- vyžaduje fiskální kázeň
- posiluje schopnost vlády alokovat prostředky podle nových priorit
- podporuje efektivní poskytování služeb

CÍLE ŘÍZENÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ

- **Celková fiskální kázeň** (účinná kontrola ukazatelů schváleného rozpočtu stanovením výdajových stropů)
- **Efektivnost alokací** (schopnost stanovit priority v rámci rozpočtu)
- **Technická / operační efektivnost** (možnost poskytovat služby za nejnižší náklady)

CELKOVÁ FISKÁLNÍ KÁZEŇ

- **Ukazatele schváleného rozpočtu**
- **by měly být výsledkem explicitním, prosazovaných rozhodnutí**
- **by se neměly pouze přizpůsobovat výdajovým požadavkům**
- **by měly být založeny na realistických makroekonomických prognózách**
- **by měly být stanoveny předtím, než jsou přijata dílčí rozhodnutí o výdajích**
- **by měly být udržitelné po dobu střednědobého a delšího rámce**
- **by měly být prosazovány pomocí rozpočtových pravidel a postupů, které působí proti překročení těchto ukazatelů**

INSTITUCIONÁLNÍ OPATŘENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ FISKÁLNÍ KÁZNĚ

■ INFORMACE

- SDVR zavádí pasivní scénář pro měření dopadů změn výdajových politik na rozpočet

■ PRAVIDLA

- Nejdříve jsou stanoveny celkové výdajové limity
- Celkové výdaje odpovídají těmto limitům
- Limity jsou stanoveny pro střednědobý horizont (3 – 5 let)

■ ÚLOHY – MINISTERSTVO FINANCÍ

- Prosazuje rozpočtové ukazatele
- Měří dopad změn, radí a zasahuje

FAKTORY, KTERÉ PODKOPÁVAJÍ FISKÁLNÍ KÁZEŇ

- **Nerealistické předpoklady a omezení (nedosažitelné limity stanovené z politických důvodů)**
- **Nerealistické rozpočty (v chudých zemích s malou / žádnou šancí tyto rozpočty plnit)**
- **Nároky (občané mají zákonné právo na platbu bez ohledu na stav rozpočtu)**
- **Podmíněné závazky (náklady jsou často podceňovány, je obtížné je kontrolovat)**

PRAKTIKY, KTERÉ POSILUJÍ FISKÁLNÍ KÁZEŇ

- **Cíle odrážející politické závazky vládních představitelů**
- **Realistické a dosažitelné cíle**
- **Cíle stanovené a prosazované v rámci střednědobého fiskálního rámce**
- **Celkové limity podložené dílčími limity jednotlivých sektorů**
- **Fiskální limity pokrývající mandatorní výdaje**
- **Vláda zveřejní auditované finanční zprávy o fiskálním stavu**

EFEKTIVNOST ALOKACÍ

- **DEFINICE:**
- Výdaje by měly být založeny na vládních prioritách a na účinnosti veřejných programů. Rozpočtový systém by měl vytvářet podmínky a pobídky, které umožní přerozdělení prostředků z méně účinných programů do programů účinnějších.
- **ZÁKLADNÍ PRVKY**
- Schopnost a ochota k přerozdělení
- Proces stanovování priorit ve vládě
- Informace o výsledcích a účinnosti programu

NÁSTROJE KE ZLEPŠENÍ EFEKTIVNOSTI ALOKACÍ

- **Strategické plánování:** stanovuje cíle a priority vlády
- **Střednědobý fiskální rámec:** stanovuje rozpočtová omezení pro alokaci zdrojů
- **Programové rozpočtování:** alokuje zdroje v souladu s prioritami
- **Vyhodnocení programů:** posuzuje dopad programů na veřejné cíle
- **Měření výsledků:** měří účinnost programů a činností

PŘEKÁŽKY PŘEROZDĚLENÍ

- **Ve všech zemích**
- Chráněné programy se svým vlastním financováním
- Ministři tvoří alianci proti Ministerstvu financí, aby chránili své rozpočtové programy
- Zájmové skupiny/občané lobují, aby obhájili stávající programy/dávky
- **V zemích s tranzitivní ekonomikou**
- Přerozdělení je zpomaleno snahou udržet sociální a politickou stabilitu
- Tendence iniciovat úspěšné programy, které vzbuzují dojem rychlých programů
- Nedostačující zdrojová základna a obrovské množství neuspokojených potřeb

OPERAČNÍ EFEKTIVNOST

- Je poměr prostředků vynaložených na vyprodukované výstupy
- Vládní agentura pracuje efektivně, pokud její náklady jsou konkurenceschopné ve srovnání s náklady jiných producentů téhož/podobného zboží a služeb
- Zahrnuje kvalitu výstupů, jako např. včasnost služeb a zdvořilost, s níž jsou poskytovány

INSTITUCIONÁLNÍ OPATŘENÍ

- **INSTITUTE = formální a neformální pravidla, která ovlivňují rozpočtové výsledky**
- **Komplexnost rozpočtu**
- **Zodpovědnost (vůči parlamentu, občanům)**
- **Transparentnost (Kodex dobrých postupů v oblasti fiskální transparentnosti)**
- **Prediktabilita**
- **Účast**

ADMINISTRATIVNÍ A KULTURNÍ KONTEXT

- **Posouzení institucionálního rámce země**
- **Stejná důležitost formálních a neformálních pravidel**
- **Větší zviditelnění neformálních pravidel a jejich zohlednění při přípravě rozpočtových reforem**

Opakování **podívat se do učebnice**

- Pojem, velikost, pružnost veřejných výdajů
- Struktura veřejných výdajů
- Příčiny růstu veřejných výdajů
- Faktory růstu VV
- Modely a teorie vysvětlující růst VV
- Efektivnost VV
- Druhy ekonomických analýz VV

Veřejné výdaje

- Klíčový nástroj veřejných politik (struktura, priority)!
- Vládní nákupy statků a služeb
- Transferové platby (redistribuce)

- Velikost VV = podíl na HDP
- Substituční a důchodový efekt VV

Ukazatel pružnosti výdajů ve vztahu k HDP

$$E = \frac{\frac{vv_{t+1} - vv_t}{vv_t}}{\frac{HDP_{t+1} - HDP_t}{HDP_t}}, \text{ kde}$$

vv_t a vv_{t+1} - veřejné výdaje v období „t”
a „t + 1”,

HDP_t a HDP_{t+1} - produkty v období „t”
a „t + 1”.

- Pokud jde o další ukazatel, tj. o tzv. **marginální sklon veřejného sektoru k HDP**, je tento ukazatel definován jako **přírůstek výdajů v procentech k procentnímu přírůstku HDP**, tj.:

$$b = \frac{vv_{t+1} - vv_t}{HDP_{t+1} - HDP_t}, \text{ kde}$$

vv_t a vv_{t+1} - veřejné výdaje v období „t“ a „t + 1“,

HDP_t a HDP_{t+1} - jsou produkty v období „t“ a „t + 1“.

Faktory růstu veřejných výdajů

- Změna preferencí
- Demografická struktura
- Urbanistický faktor
- Geografický faktor
- Technicko-technologické změny
- Inflace
- Demonstrační efekt
- Fiskální iluze
- Jiné vlivy

Modely a teorie růstu VV

- Vývojové modely růstu vv (fáze růstu)
- Wagnerův zákon (s růstem důchodů roste relativní velikost veřejného sektoru)
- Teorie prahových efektů (zvýšení vv po mimořádných událostech se nevrací „zpět“)

Efektivnost veřejných výdajů

- Efektivnost (poměr vstupů k výstupům), hospodárnost (min. nákladů), účinnost (max. výstupů), účelnost (adekvátnost cílům, reálnost zavedení)
- Rozhodování o výběru veřejných projektů (veřejný zájem)
- Tendence veř. sektoru a veř. financí k neefektivnosti
- Problém oceňování nákladů a výnosů
- Alokační efektivnost
- Provozní (technická, operační)

Metody ekonomické analýzy

- Jednokriteriální (dominantní kritérium)
- Analýza minimalizace nákladů
- Analýza účinnosti nákladů (nákl. efektivnost)
- Analýza nákladů a užitečnosti
- Analýza nákladů a výnosů
- Vícekriteriální metody

Typy nákladů a užitků

- Reálné a peněžní
- Přímé a nepřímé
- Hmotné a nehmotné
- Konečné a meziproduct
- Vnitřní a vnější

Definice veřejných výdajů

Existuje více definic veřejných výdajů, např:

- VV je ta část HNP, kterou spotřebováváme spíše kolektivně než soukromě (Samuelson, 1995).
- VV jsou výdaje související s realizací základních funkcí vlády na všech jejích úrovních. (Hamerníková, Kubátová).
- A další ...

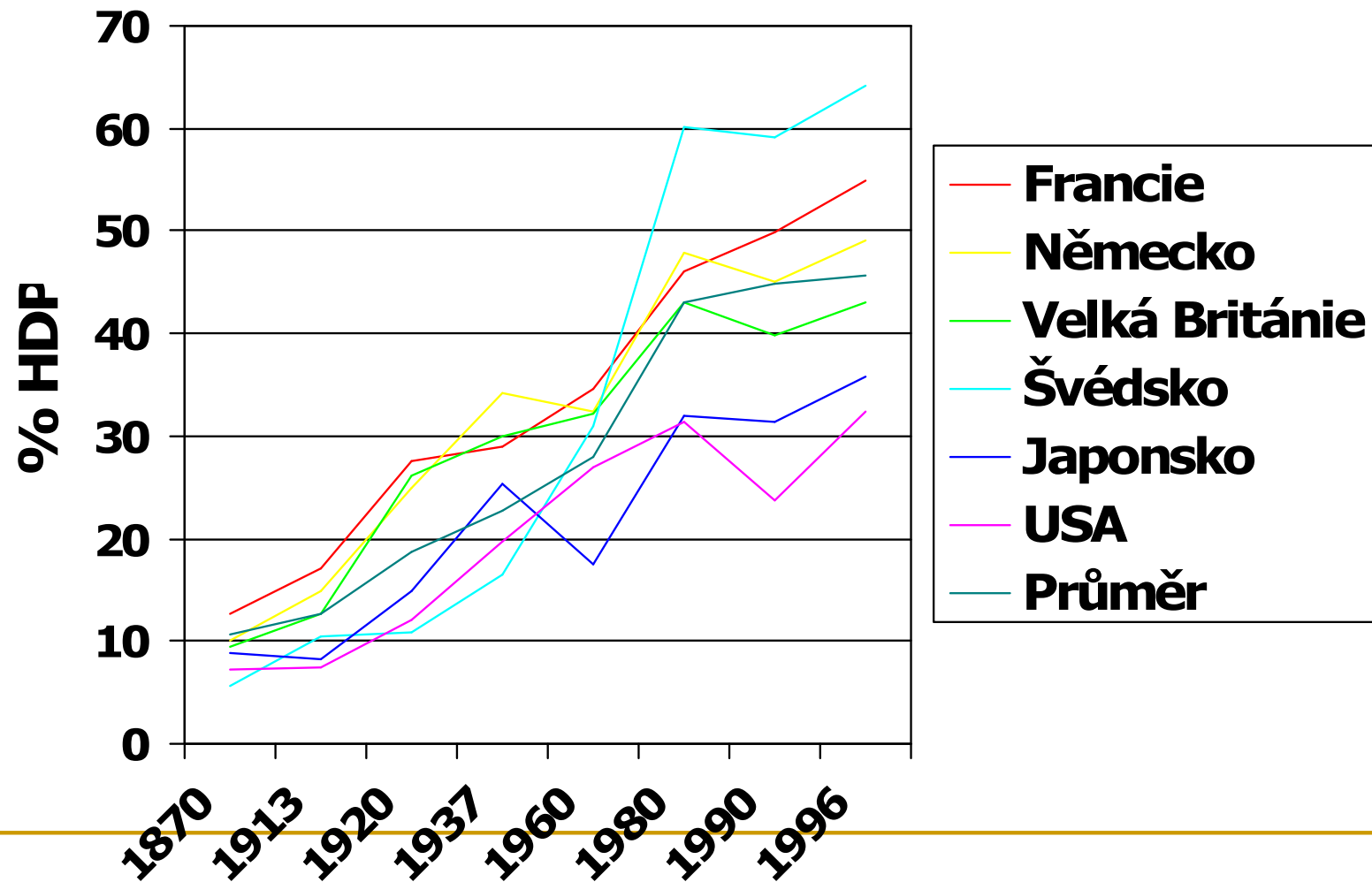
Vývoj veřejných výdajů od roku 1870

- Od roku 1870 vzrostly veřejné výdaje ve všech industrializovaných zemích bez ohledu na jejich geografické, sociální a institucionální rozdíly.
- Největší nárůst je patrný do roku 1980, pak zpomalení růstu, stagnace či dokonce pokles veřejných výdajů.
- Důvody růstu a vysvětlující teorie viz VE.

Graf: Růst veřejných výdajů

v letech 1870 – 1996 (v % HDP)

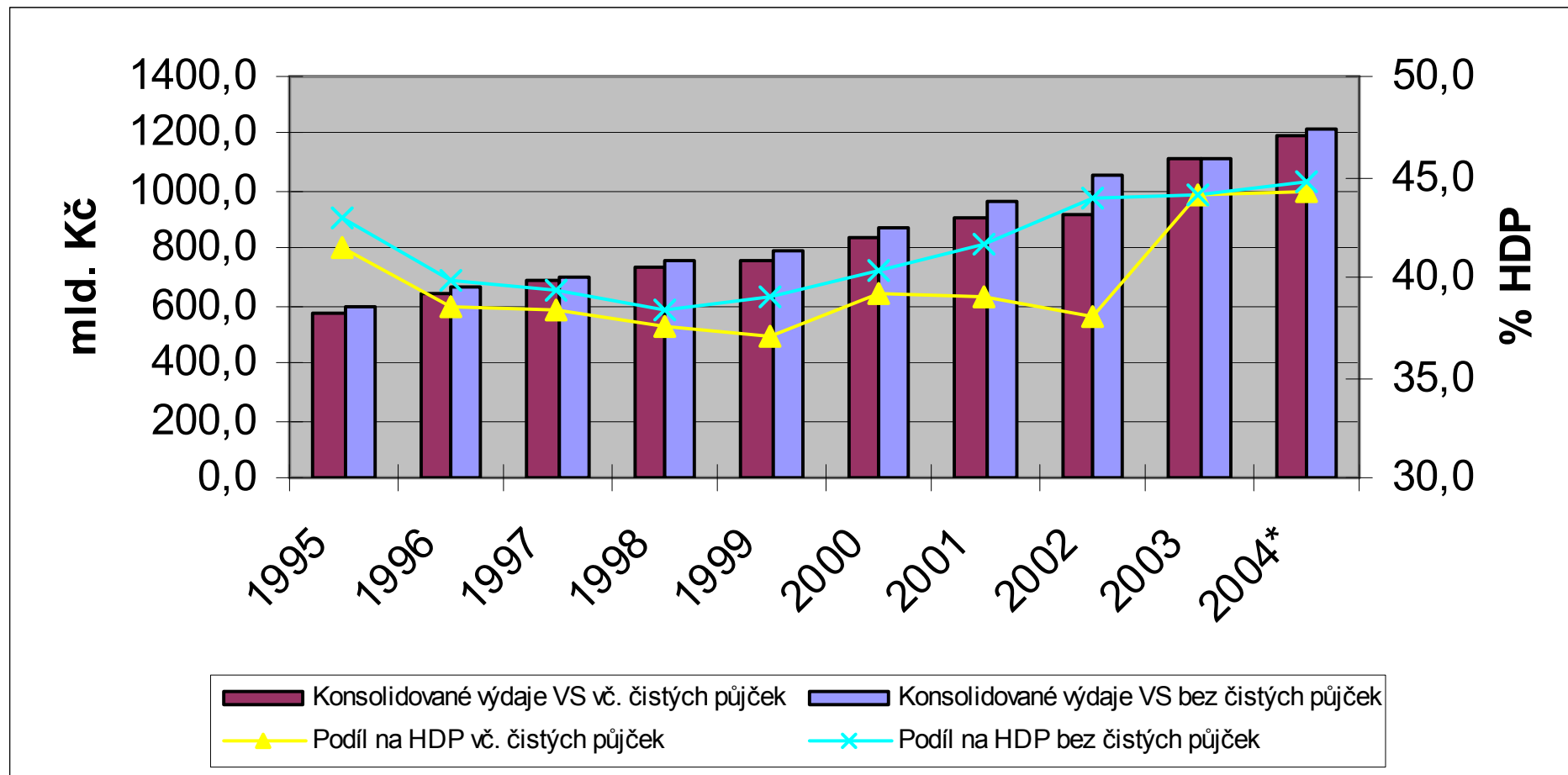
Zdroj: Tanzi, V., Schuknecht, L. Public Spending in the 20th century.

Graf: Výdaje vládního sektoru v ČR

v letech 1995 – 2004 (v mld. Kč)

Zdroj: Data z makroekonomické predikce MF ČR.

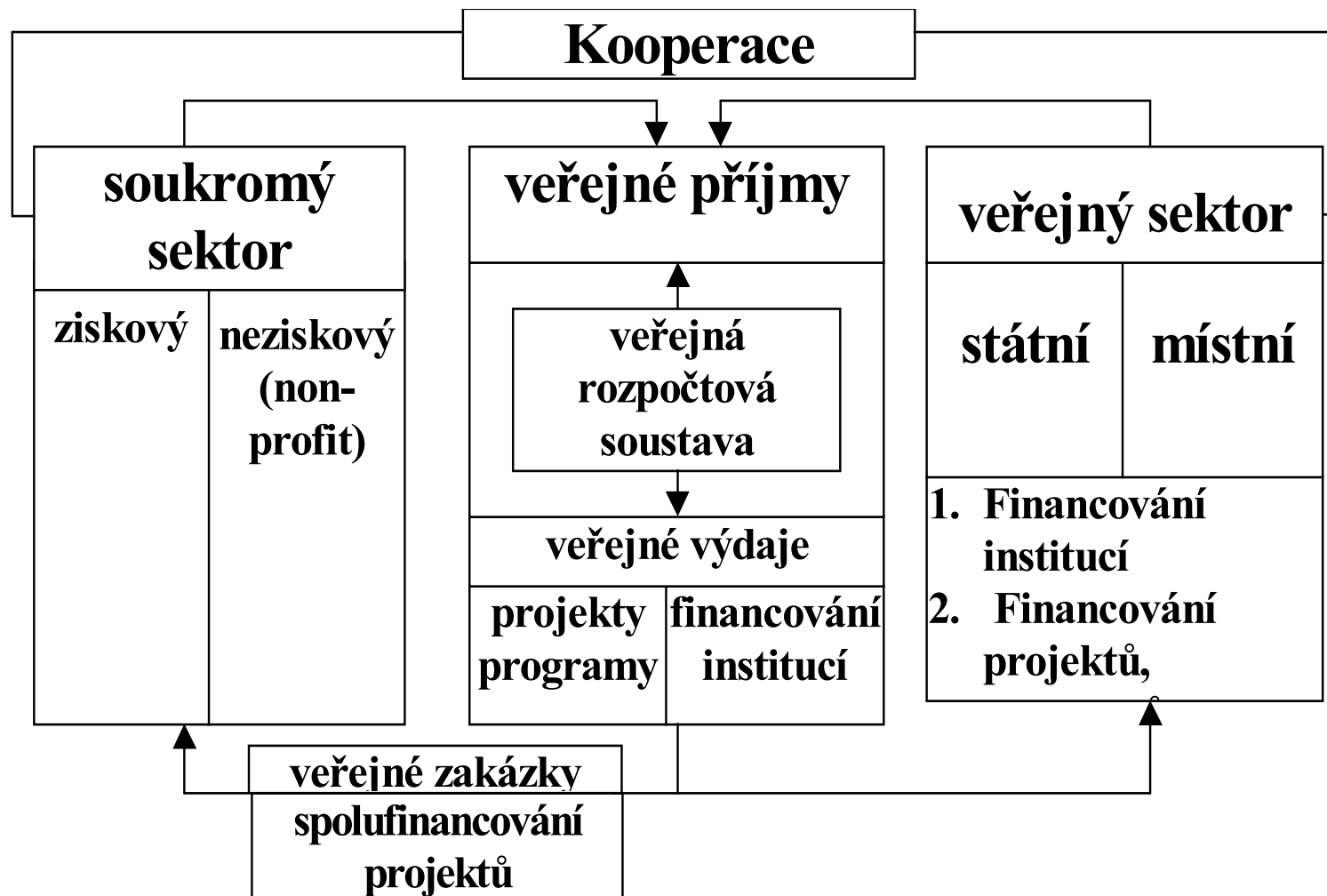
Pojetí veřejných výdajů

- Makroekonomické
- Financování veřejných statků a služeb
- Institucionální a programové financování
- **Veřejné projekty a programy** (vč. veřejné zakázky, veřejná podpora, partnerství veřejného a soukromého sektoru)
- Konvenční přírůstková (historická) metoda a řízení veřejných výdajů

Veřejné projekty a programy

- Rozšíření veřejných aktivit a přechod od tzv. financování institucí k financování veřejných výdajových projektů a programů.
- Co je podle našeho názoru důležité zdůraznit, pokud jde o tyto projekty a programy ve srovnání s veřejnými výdaji?
- Ve srovnání s „veřejným projektem“ je „veřejný výdajový program“ soubornějším a komplexnějším pojmem k označení různých činností, různých veřejných projektů a dokonce i k označení vazeb mezi různými subjekty nejen veřejného, ale i soukromého sektoru.

Vazby mezi veřejnými výdaji, veřejnými výdajovými projekty a výdajovými programy

Základní funkce veřejných výdajů

- Souvislost s historickým vývojem podílu veřejných na HDP
- Viz VE

- alokační,
- redistribuční (distribuční),
- stabilizační.

Ostatní funkce veřejných výdajů

- Regulační
- Kontrolní
- Stimulační
- Aj.

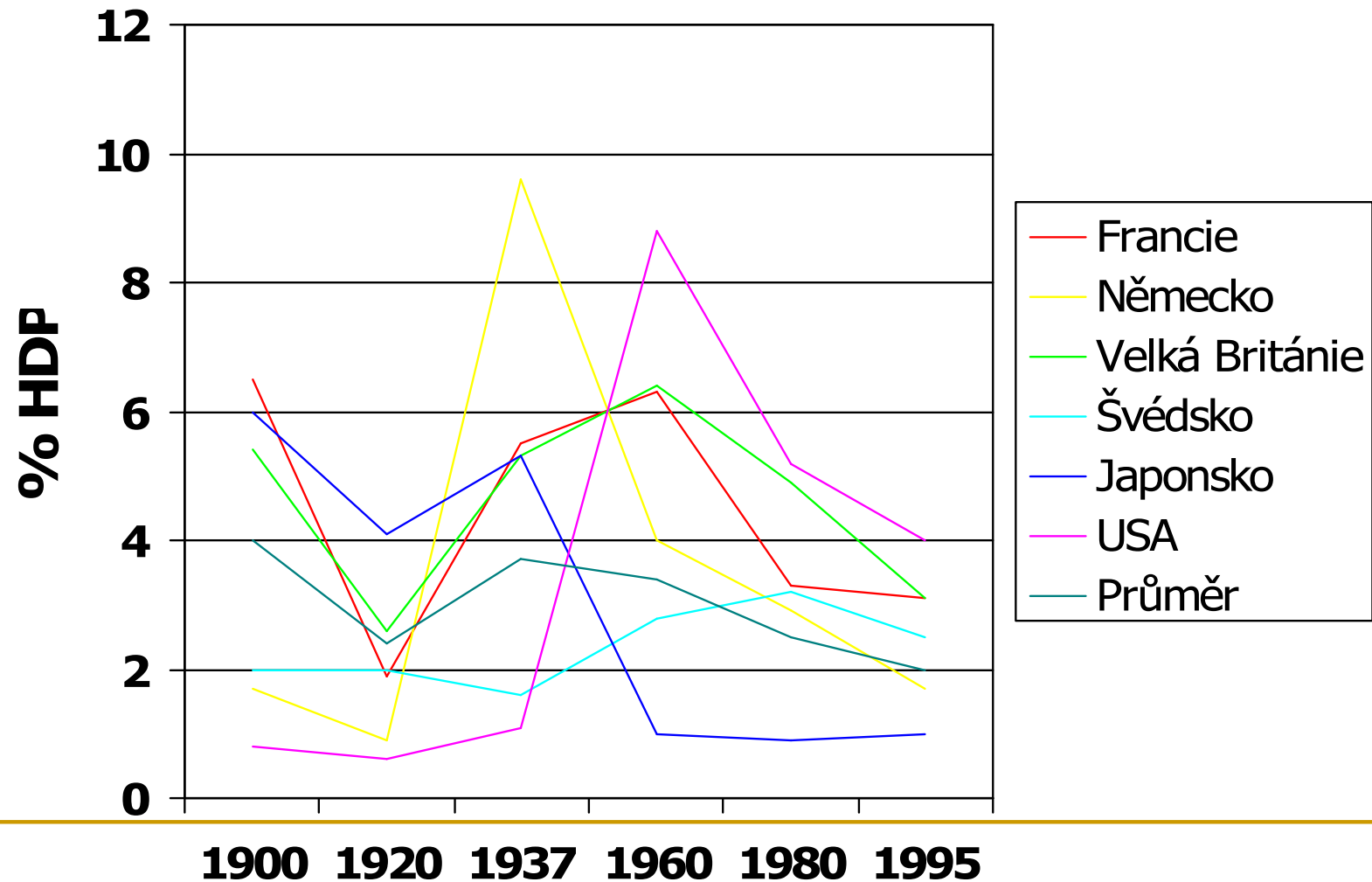
Alokační funkce

- Rozhodování o alokaci (umístění) veřejných výdajů (objem a struktura)
- Rozhodování o velikosti a struktuře poskytovaných veřejných výdajů, produkce veřejných statků v rámci rozpočtového omezení
- Portfolio statků z veřejného sektoru (produkce) a soukromého sektoru

Graf: Veřejné výdaje na obranu

v letech 1900 – 1995 (v % HDP)

Zdroj: Tanzi, V., Schuknecht, L. Public Spending in the 20th century.

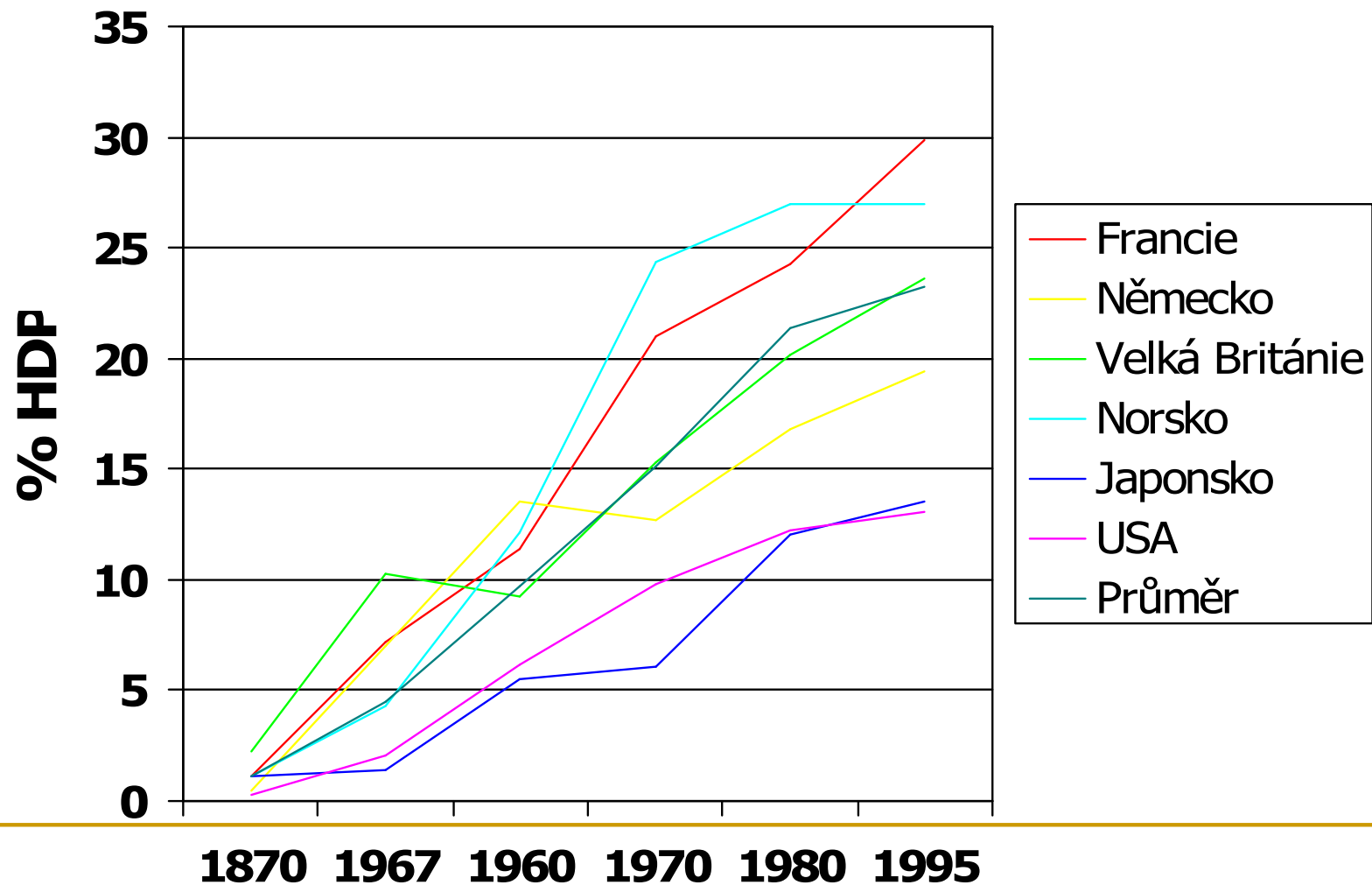

Redistribuční funkce

- Normativní přístup: shoda na snižování nerovností (spravedlnost X efektivnost)
- Přerozdělování, které má vést ke zmírnění sociálních a důchodových nerovností ve společnosti

Graf: Veřejné výdaje na transfery a subvence v letech 1870 – 1995 (v % HDP).

Zdroj: Tanzi, V., Schuknecht, L. Public Spending in the 20th century.

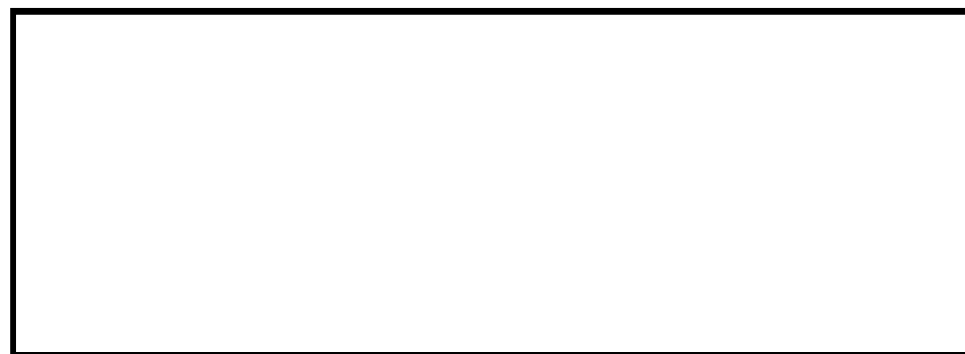
Stabilizační funkce

- Veřejné výdaje jako nástroj makroekonomické politiky sloužící k dosažení plné zaměstnanosti a ekonomického růstu

Charakteristika tzv. magického čtyřúhelníku

inflace

ekonomický růst

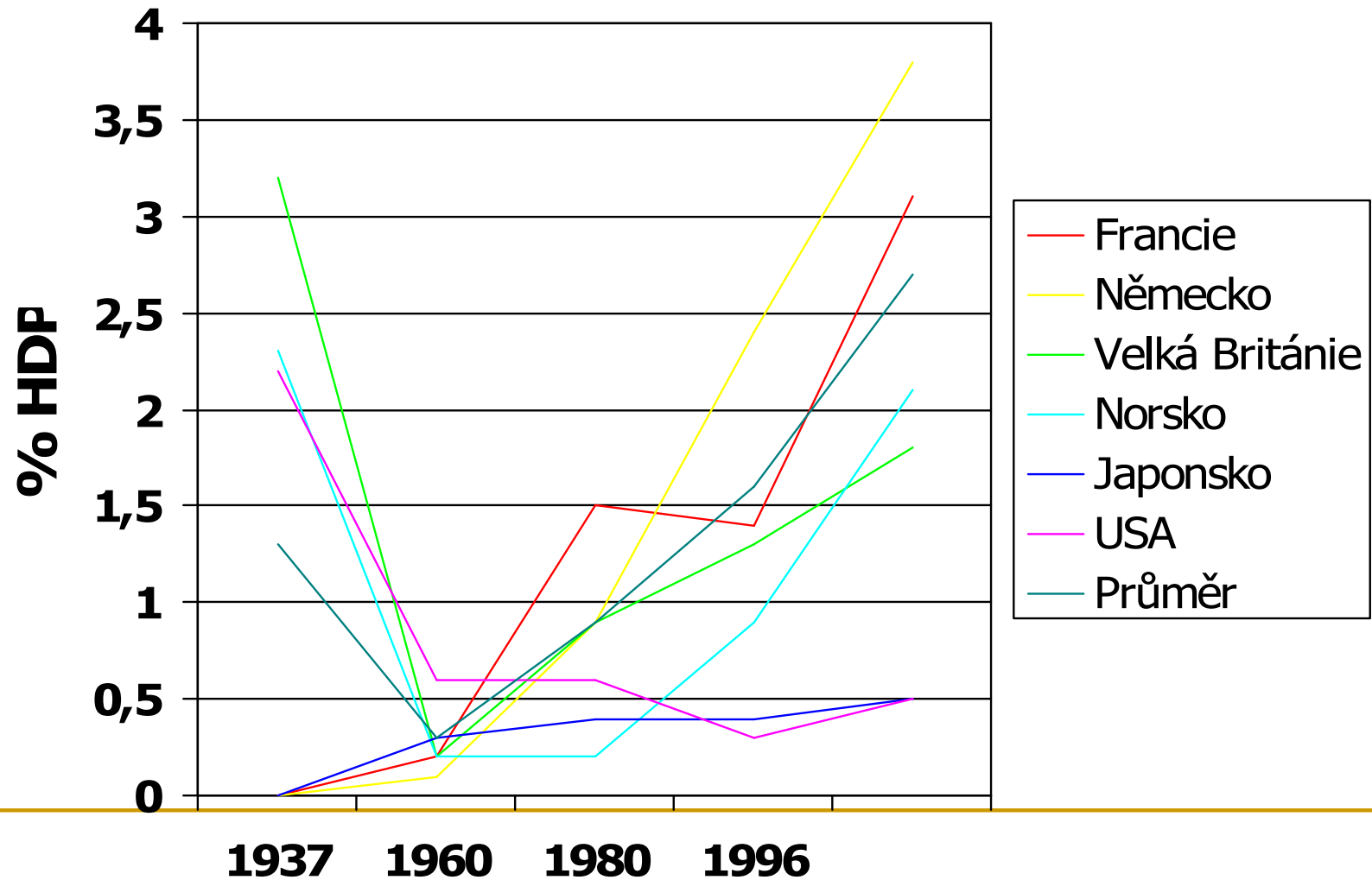
nezaměstnanost

platební bilance

- *Z uvedeného grafu, znázorňujícího ve zjednodušené podobě zmíněný vztah, je zřejmé, že by „posun“ jednoho z vrcholů čtyřúhelníku vedl k posunu ostatních vrcholů. (Viz Nemeč, J.: Štát a trh. EF UMB, Banská Bystrica 1997, s. 14).*

Graf: Veřejné výdaje na nezaměstnanost v letech 1937 – 1996 (v % HDP)

Zdroj: Tanzi, V., Schuknecht, L. Public Spending in the 20th century.

Realizace funkcí ve výdajích veřejných rozpočtů

- Obtížně odlišení kterou funkcí konkrétní výdaj naplňuje – časté překryvy
- Alokační - 30-40 %
- Redistribuční cca 40-60 %
- Stabilizační cca 10-20 %
- Stabilizační funkce naplňována centrem, naopak alokační nižšími rozpočty

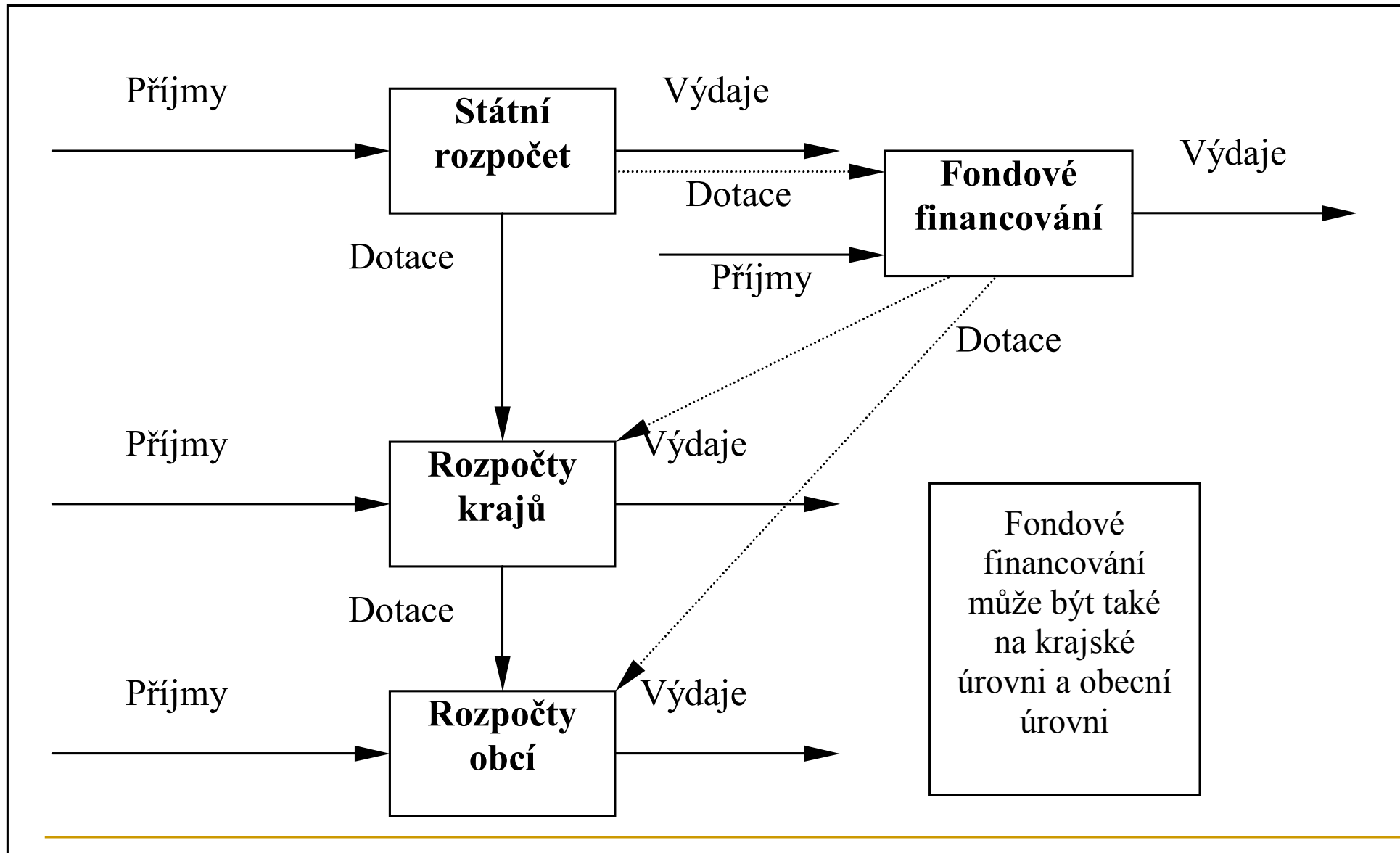
Třídění veřejných výdajů

- Teoretické (učebnicové)
- Rozpočtová skladba
- Zákony (rozpočtová pravidla)
- Nemandatorní, mandatorní, kvazimandatorní
- Mezinárodní členění

Teoretické (učebnicové)

- Běžné a kapitálové
- Návratné a nenávratné
- Plánované a mimořádné
- Dle funkcí státu
- Dle úrovně veřejných rozpočtů

Soustava veřejných rozpočtů ČR

Rozpočtová skladba (závazné a jednotné třídění)

- Vyhláškou 323/2002 se stanoví rozpočtová skladba jakožto jednotné třídění příjmů a výdajů, které se uplatňuje v rozpočtech **organizačních složek státu**, při sledování plnění státního rozpočtu, při sledování čerpání rezervního fondu organizačních složek státu, v rozpočtech **státních fondů**, při pohybech na účtech **státních finančních aktiv**, při peněžních operacích spojených s řízením likvidity státního rozpočtu a při plánovaných a skutečných operacích rozpočtů a ostatních peněžních fondů **obcí, krajů a dobrovolných svazků obcí s výjimkou fondu cizích prostředků, fondu sdružených prostředků a fondu podnikatelské činnosti**.

Rozpočtová skladba (závazné a jednotné třídění)

- **odpovědnostního** (podle kapitol SR)
- **druhového** (podle druhu)
- **odvětvového** (podle odvětví)
- **konsolidačního** (uvnitř veřejných rozpočtů)

Odpovědnostní (není povinné pro úsc)

- Kapitola 301 Kancelář prezidenta republiky
- Kapitola 302 Poslanecká sněmovna Parlamentu
- Kapitola 303 Senát Parlamentu
- Kapitola 304 Úřad vlády České republiky
- Kapitola 305 Bezpečnostní informační služba
- Kapitola 306 Ministerstvo zahraničních věcí
- Kapitola 307 Ministerstvo obrany
- Kapitola 308 Národní bezpečnostní úřad
- Kapitola 309 Kancelář veřejného ochránce práv
- **Kapitola 312 Ministerstvo financí**
- Kapitola 313 Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Kapitola 314 Ministerstvo vnitra
- Kapitola 315 Ministerstvo životního prostředí
- Kapitola 317 Ministerstvo pro místní rozvoj

Odpovědnostní (není povinné pro úsc)

- Kapitola 321 Grantová agentura České republiky
- Kapitola 322 Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Kapitola 327 Ministerstvo dopravy
- Kapitola 328 Český telekomunikační úřad
- Kapitola 329 Ministerstvo zemědělství
- Kapitola 333 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Kapitola 334 Ministerstvo kultury
- Kapitola 335 Ministerstvo zdravotnictví
- Kapitola 336 Ministerstvo spravedlnosti
- Kapitola 338 Ministerstvo informatiky
- Kapitola 343 Úřad pro ochranu osobních údajů
- Kapitola 344 Úřad průmyslového vlastnictví
- Kapitola 345 Český statistický úřad

Odpovědnostní (není povinné pro úsc)

- Kapitola 346 Český úřad zeměměřický a katastrální
- Kapitola 347 Komise pro cenné papíry
- Kapitola 348 Český báňský úřad
- Kapitola 349 Energetický regulační úřad
- Kapitola 353 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
- Kapitola 358 Ústavní soud
- Kapitola 361 Akademie věd České republiky
- Kapitola 372 Rada pro rozhlasové a televizní vysílání
- Kapitola 374 Správa státních hmotných rezerv
- Kapitola 375 Státní úřad pro jadernou bezpečnost
- Kapitola 381 Nejvyšší kontrolní úřad
- **Kapitola 396 Státní dluh**
- **Kapitola 397 Operace státních finančních aktiv**
- **Kapitola 398 Všeobecná pokladní správa**

Druhové třídí všechny příjmy a výdaje

- **příjmové operace na třídy:** 1.daňové příjmy (vždy v podrobnějším členění), 2.nedaňové příjmy,3.kapitálové příjmy, 4.přijaté dotace
- **výdajové operace na třídy:** 5. běžné výdaje, 6. kapitálové výdaje
- **třída 8 – financování**

Druhové třídění P a V (příklad)

Třída	Seskupení položek	Podseskupení položek	Položka	Název a náplň
1				DAŇOVÉ PŘÍJMY
11				Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů
		111		Daně z příjmů fyzických osob
			1111	Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků
			1112	Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti

Odvětiové třídění příjmů a výdajů

- 1. zemědělství a lesní hospodářství
- 2. průmyslová a ostatní odvětví hospodářství
- 3. služby pro obyvatelstvo
- 4. sociální věci a politika zaměstnanosti
- 5. bezpečnost státu a právní ochrana
- 6. všeobecná veřejná správa a služby

Odvětвовé třídění P a V (příklad)

Skupina	Oddíl	Pododdíl	Paragraf
1			ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ
	10		Zemědělství a lesní hospodářství
		101	Zemědělská a potravinářská činnost a rozvoj
		1011	Udržování výrobního potenciálu zemědělství, zemědělský půdní fond a mimoprodukční funkce zemědělství
		1012	Podnikání a restrukturalizace v zemědělství a potravinářství

Konsolidační (uvnitř veřejných rozpočtů) příklady

- **Záznamová jednotka 023 - Převody uvnitř peněžního fondu**
- Převody především uvnitř státního rozpočtu. Použije se také zároveň s přeúčtováním investice z neinvestičních do investičních výdajů (spolu se zápisem na příjmovou položku 2119).
- **Záznamová jednotka 024 - Dotace přijaté z území jiného okresu**
- Dotace přijaté obcí od obce v jiném okrese téhož kraje.
- **Záznamová jednotka 025 - Splátky půjčených prostředků přijatých z území jiného okresu**
- Splátky půjčených prostředků přijaté obcí od obce v jiném okrese téhož kraje
- **Záznamová jednotka 026 - Dotace poskytnuté na území jiného okresu**
Dotace poskytnuté obcí obci v jiném okrese téhož kraje.
-
-

Konsolidační (uvnitř veřejných rozpočtů) příklady

- **Záznamová jednotka 027 - Půjčené prostředky poskytnuté na území jiného okresu**
Návratné finanční výpomoci, půjčky a úvěry poskytnuté obcí obci v jiném okrese téhož kraje.
- **Záznamová jednotka 028 - Dotace přijaté z území jiného kraje**
Dotace přijaté obcí nebo krajem od obce v jiném kraji nebo od jiného kraje.
- **Záznamová jednotka 029 - Splátky půjčených prostředků přijaté z území jiného kraje**
Splátky návratných finančních výpomocí, půjček a úvěrů přijaté obcí nebo krajem od obce v jiném kraji nebo od jiného kraje.
- **Záznamová jednotka 035 - Dotace poskytnuté na území jiného kraje**
Dotace poskytnuté obcí nebo krajem obci v jiném kraji nebo jinému kraji.
- **Záznamová jednotka 036 - Půjčené prostředky poskytnuté na území jiného kraje**
Návratná finanční výpomoc, půjčka nebo úvěr poskytnuté obcí nebo krajem obci v jiném kraji nebo jinému kraji.

Výdaje státního rozpočtu (z. 218/2000)

- výdaje na činnost organizačních složek státu a příspěvky PO (vč. financování programů a akcí)
- **výdaje na důchodové pojištění, dávky nemocenského poj., sociální dávky, výdaje na podporu v nezaměstnání a na APZ**
- dotace a návratné fin. výpomoci územním samosprávným celkům na nepodnikatelskou činnost, dotace DSO
- dotace a návratné fin. výpomoci právnickým a fyzickým osobám na podnikatelskou činnost
- dotace občanským sdružením, nadacím a NF a příspěvky politickým stranám
- dotace právnickým a fyzickým osobám na vybranou činnost neziskového charakteru
- dotace státním fondům
- peněžité vklady státu do akciových společností, nákup cenných papírů
- peněžní dary poskytnuté do zahraničí, vklady a příspěvky mezinárodním organizacím, výdaje související s ES
- výdaje na realizaci státních záruk, výdaje na dluhovou službu, výdaje na vládní úvěry
- další výdaje

Další formy vládních politik s fiskálními dopady

1. Kvazifiskální aktivity.
2. Závazky a potenciální závazky vlády.
3. Úvěrové garance.
4. Vládní půjčky.
5. Daňové výdaje.

1. Kvazifiskální aktivity

Jsou to finanční transakce realizované **centrální bankou nebo státem vlastněnými bankami** za účelem dosažení cílů určitých politik.

Zahrnují:

- úrokové dotace,
- podporu neprosperujících podniků a finančních institucí,
- splátky vládního dluhu,
- financování kursových ztrát, které vláda utrpěla.

2. Závazky a potenciální závazky vlády

- **Explicitní závazky a dluhy** – právně závazné a předvídatelné (např. rozpočtové výdajové programy, důchody, mzdy zaměstnanců státní správy, ...).
- **Explicitní a potenciální závazky** – zákonné nebo smluvní závazky, které se stanou splatné v případě určité události (např. státní garance, ...).
- **Implicitní závazky – závazky**, které nevyplývají ze zákona, ale souvisejí s očekáváním veřejnosti (např. realizace oprav a údržby infrastruktury, ...).
- **Implicitní a podmíněné závazky** – zákonem neupravené závazky, které se stanou splatnými za určité situace (např. při přírodní katastrofě, bankovní krizi, ...).

Situace „závazků“ v ČR

Omezení zákonem o rozpočtových pravidlech

- A. procentuální omezení
- B. nutnost schválení parlamentem
- C. poslední novelizace – ocenění garancí a závazků a vytváření rezerv

PŘÍKLAD: Zákon č. 358/2005, Sb.

- **ČÁST PRVNÍ**

Zákon o poskytnutí státní záruky České republiky na zajištění úvěru poskytnutého společností EUROFIMA za účelem financování nákupu železničních kolejových vozidel

- **§ 1**

- (1) Česká republika poskytne státní záruku na zajištění úvěru, který akciové společnosti České dráhy poskytne Evropská společnost pro financování železničních vozů EUROFIMA za účelem financování nákupu osobních železničních vozů, elektrických lokomotiv řady 380 a elektrických jednotek řady 471 pro příměstskou dopravu.
- (2) Státní záruka podle odstavce 1 se poskytne na jistinu úvěru ve výši 45 000 000 EUR a úroky a poplatky spojené s poskytnutím úvěru podle příslušné smlouvy o úvěru, pokud tento úvěr bude splatný ve lhůtě do 31. prosince 2018.

3. Úvěrové garance

- Vláda může poskytovat **záruku** za úvěry čerpané různými agenturami, podniky, někdy i soukromými podniky.
- Jsou poskytovány v případech, kdy příjemce úvěru nedosahuje požadované úvěruschopnosti a pokud je účel úvěru v souladu s cíli, programem a politikami vlády.
- V realitě jsou často poskytovány bez vyhodnocení příjemce úvěr splatit nebo zvýhodňují vlivné spojence a nejsou systematicky vykazovány.

4. Vládní půjčky

- Za určitých okolností mohou nahrazovat přímé výdaje.
- Jsou určeny jednotkám, které si nemohou dovolit půjčovat si za komerčních podmínek, protože jejich činnost musí být dotována nebo jejich úvěruschopnost je nízká (např. státní podniky, zemědělské podniky, ...).
- Součástí vládní půjčky je obvykle úroková dotace.
- Vláda nese vysoké riziko platební neschopnosti.

5. Daňové výdaje

Daňový výdaj = daňový výnos ušlý v důsledku zvýhodňujících ustanovení daňového práva.

Zahrnuje:

- osvobození od daně,
- odčitatelné položky,
- daňové zápočty,
- odložení splatnosti daně,
- snížení daňové sazby.

Smyslem je dosažení určitých cílů vládní politiky prostřednictvím poskytování výhod jednotlivcům nebo jednotkám.

Metodika GFS 1986

- **Metodika MMF = GFS 1986** (od roku 1986).
- Operace běžného roku jsou sledovány na pokladním, tzv. **cash principu**, tedy v okamžiku realizace příjmové či výdajové operace (**jako např. v jednoduchém účetnictví**).
- Konečné saldo = saldo všech peněžních transakcí v průběhu roku ve vládním sektoru.
- Výhody: včasnost, transparentnost, nízké nároky na zdrojová data.
- Nedostatky: systematicky nesleduje pohledávky a závazky, nejsou zohledněny náklady a výnosy, není k dispozici rozvaha vládního sektoru.
- **GFS 2001** se blíží ESA 95 a bude zaváděna postupně

Metodika ESA 95

- Metodika Evropské Unie (nahradila ESA 78).
- Transakce daného roku jsou zaznamenávány na tzv. **předpisovém (akruálním) principu** – operace se sledují, když se ekonomická hodnota vytváří, transformuje, zaniká – časová souslednost (**jako např. v podvojném účetnictví**), je obdobou hospodářského výsledku.
- Nutná existence systému národních účtů.
- U většině operací státu není rozdíl mezi GFS a ESA95
- Překonává nedostatky metodiky GFS, ale v ČR zatím nezahrnuje celkové hospodaření vládního sektoru (např. dceřinné společnosti ČKA, „dráha“)

Saldo s/bez čistých půjček

- Čisté půjčky = půjčky – splátky půjček
- **Saldo vládního sektoru včetně čistých půjček** – zahrnuje i příjmy a výdaje z operací spojených s **privatizací** majetkových podílů státu a s nabýváním a realizací jiného finančního majetku (nákup a prodej akcií a majetkových podílů, splátky dříve poskytnutých vládních půjček, realizované státní záruky, u nichž se předpokládá v budoucnu jejich návratnost apod.).
- **Saldo vládního sektoru bez čistých půjček** – vylučují se operace finančního charakteru, kdy se jedná pouze o změnu v rámci finančních aktiv.
- **Saldo vládního sektoru bez čistých půjček a dotací transformačním institucím** – kromě operací finančního charakteru se saldo očišťuje o dotace transformačním institucím, tj. úhradu ztrát ČKA/KOB, dotace z FNM pro finanční skupinu ČKA/KOB a Českou inkasní.
- důvodem těchto úprav je přiblížit výdaje (deficit) podle metodiky GFS k veličinám podle metodiky ESA95, případně vyloučit z dlouhodobé analýzy „nahodilé“ operace státu

ČKA (2007)

- ČKA je řazena do sektoru vlády, její dceřinné společnosti jsou v sektoru finančních institucí.
- Hospodaření ČKA je propojeno s ostatními složkami centrální vlády, zejména státním rozpočtem a Fondem národního majetku (FNM – zrušen k 1.1.2006) – transfery mezi nimi byly plně konsolidovány.
- **Transfery na úhradu ztrát ČKA jsou vždy zachycovány v roce, ve kterém ztráta vznikla, nikoliv v roce, kdy byla peněžitě uhrazena → v metodice GFS ovlivňuje saldo x v metodice ESA 95 ne**

Děkuji za pozornost!